

WOJNY REWOLUCYJNEJ FRANCJI I WOJNY NAPOLEOŃSKIE 1792 – 1815

Koalicje antyfrancuskie

I koalicja	1793	Anglia, Austria, Hiszpania, Holandia, Królestwo Neapolu, Parma, Państwo Kościelne, Portugalia, Prusy, Toskania
	1795	„Trójprzymierze” – Anglia, Austria, Rosja
II koalicja	1798	Anglia, Austria, Królestwo Neapolu, Portugalia, Rosja, Turcja
III koalicja	1805	Anglia, Austria, Królestwo Neapolu, Rosja, Szwecja
IV koalicja	1806	Anglia, Austria, Królestwo Neapolu, Rosja, Prusy, Szwecja
V koalicja	1809	Anglia, Austria, Hiszpania, Portugalia
VI koalicja	1813	Anglia, Austria, Prusy, Rosja, Szwecja

1. Wojny rewolucyjnej Francji

a) geneza wojny:

- zwolennikami wojny państw europejskich z rewolucyjną Francją byli wszyscy, którzy popierali ustrój monarchii absolutnej, „prawo i porządek” starego ancien régime,
- żyrondyści dążyli do wojny licząc, że:
 - zwycięstwo umocni ich pozycję w Zgromadzeniu Prawodawczym,
 - wojna przyczyni się do rozwoju gospodarki francuskiej,
 - zrealizują ideę „wyzwolenia” ludów gnębionych przez monarchów absolutnych,
- Austria dążyła do wojny w imię „przywrócenia prawa i porządku”; chciała chronić rodzinę królewską. należy pamiętać, że Maria Antonina była córką cesarza.

b) wybuch wojny – kwiecień 1792 – Zgromadzenie Prawodawcze wypowiedziało wojnę Austrii.

c) IX – XI. 1792 r. – zwycięstwa armii francuskiej dowodzonej przez gen. Charlesa Dumourieza.

Francja opanowała i włączyła w granice Francji:

- Belgię,
- Nadrenię,
- Sabaudię

d) 21.

Kampania włoska 1796 – 1797

a) Była skierowana przeciwko Austrii i jej sojusznikom; np. Królestwu Sardynii w północnych „Włoszech” (proszę pamiętać, że Włochy jako takie wówczas nie istniały; półwysep był podzielony na kilka państw).

Celem kampanii było zdobycie posiadłości austriackich na Płw. Apenińskim.

b) bitwy:

- pod Lodi maj 1796 z wojskiem austriackim
- pod Arcole (15-17.11.1796) z Austrią
- nad jeziorem Garda (styczeń 1797) z Austrią

c) zdobycze Francji:

- Piemont (część królestwa Sardynii) – kwiecień 1796
- Mediolan (Lombardia) – maj 1796
- Wenecja – maj 1797

d) układy i traktaty pokojowe:

- 1796 – w Paryżu z Królestwem Sardynii – Francja uzyskuje Sabaudię i Niceę, a na Królestwo Sardynii nałożono wysoką kontrybucję

- 1797 – pokój w Tolentino z papieżem Piusem VI (Państwo Kościelne) – Pius VI zrzekł się na rzecz Francji Awinionu i północnej części Państwa Kościelnego; na resztę Państwa Kościelnego nałożono wysoką kontrybucję
- 18.04.1797 – układ w Loeben z Austrią – Austria utraciła ziemie na terenie Płw. Apenińskiego i Rzeszy; jako rekompensatę uzyskuje ziemie Republiki Weneckiej bez wysp
- 17.10.1797 – pokój w Campo Formio z Austrią – potwierdzono postanowienia układu w Loeben; do Francji przyłączono Belgię, posiadłości Rzeszy leżące na zachód o Renu z wyjątkiem Kolonii; z ziem włoskich Francja zyskała Lombardię. Austria otrzymała ziemie Republiki Weneckiej bez wysp na Morzu Jońskim; na miejscu Genui powstała Republika Liguryjska (zależna od Francji), a następnie z połączenia Republiki Lombardzkiej i Cyspadańskiej powstała Republika Cisalpińska.
- 15.02.1798 Rzym (Państwo Kościelne) został zajęty przez wojska francuskie

Kampania egipska 1798 – 1799

- a) była skierowana przeciwko Anglii i II koalicji
- b) celem kampanii było opanowanie Egiptu i Bliskiego Wschodu by zagrozić Anglikom w Indiach
- c) bitwy:
 - pod Piramidami – 21.07.1798 z Egipcjanami; zajęcie Kairu
 - pod Abukirem (bitwa morska) – 1.08.1798 – zniszczenie floty francuskiej przez admirała Horatio Nelsona
 - pod Tabor (Palestyna) z Turcją – 1799
- d) zdobycze Francji:
 - Malta – 1798
- e) traktaty pokojowe nie zostały zawarte; Napoleon opuścił swoje wojska w Egipcie i udał się do Francji by wziąć udział w przewrocie 18 brumaire`a, który kończy rząd Dyktatoriatu i rozpoczyna okres konsulatu – Napoleon zostaje Pierwszym Konsulem.

Wojny 1800 – 1804

- a) skierowane były przeciwko II koalicji
- b) celem było opanowanie Płw. Apenińskiego (tzw. druga kampania włoska) i pokonanie II koalicji; przede wszystkim Austrii
- c) bitwy:
 - pod Marengo (14.07.1800) – przegrana przez Napoleona
 - zwycięstwo Napoleona pod Hohenlinden (3.12.1800) z Austrią
 - 1801 – kapitulacja armii francuskiej w Egipcie
- d) zdobycze Francji:
 - Francja ponownie opanowała Piemont, Lombardię, Parmę; straciła jednak Maltę (1800) na rzecz Anglii
- e) traktaty pokojowe:
 - 9.02.1801 – pokój w Luneville z Austrią – rzeka Ren granica między Francją a Rzeszą, Wenecja pozostała przy Austrii
 - 25.03.1802 – pokój w Amiens z Anglią – Anglia uzyskała Cejlon (kosztem Holandii), Trynidad (kosztem Hiszpanii), miała zwrócić Maltę Zakonowi Joannitów i pomóc przy transporcie wojsk francuskich z Egiptu; Francja zrzekła się praw do Egiptu i zobowiązała się wycofać z Państwa Kościelnego i Neapolu

Kampania 1805 r.

- a) skierowana przeciwko III koalicji
- b) celem było ostateczne pokonanie Austrii i Anglii (Napoleon planował desant na Wyspy Brytyjskie)
- c) bitwy:
 - pod Ulm (15.10.1805) z Austrią – wygrana przez Napoleona
 - pod Trafalgarem (bitwa morska) z Anglią (21.10.1805) – rozbitcie floty francuskiej przez admirała Horatio Nelsona, który zginął podczas bitwy

- pod Austerlitz (2.12.1805) – tzw. bitwa „trzech cesarzy” – Francji, Rosji i Austrii – wygrana przez Napoleona

d) traktaty pokojowe:

- 27.12.1805 – pokój w Preszburgu (Bratysława) z Austrią – Francja uzyskała kosztem Austrii: Wenecję, Istrię i Dalmację; Bawaria uzyskała kosztem Austrii Tyrol; jako rekompensatę Austria uzyskała ziemie Zakonu Krzyżackiego i księstwo salzburskie oraz Berchtesgaden. Napoleona zmienił układ sił w Rzeszy pozbawiając Austrię hegemonii czego wyrazem było powstanie Związku Reńskiego (12.07.1806), który wystąpił z Rzeszy 1.08.1806 r. Cesarz Franciszek II Habsburg zrzekł się tytułu cesarza rzymskiego narodu niemieckiego – I Rzesza przestała istnieć.

Kampania 1806 – 1807

a) była skierowana przeciwko IV koalicji

b) celem kampanii było pokonanie Prus, które wystosowały do Napoleona ultimatum oraz blokada kontynentalna Anglii. Blokada kontynentalna została wprowadzona przez Napoleona dekretem z 21.11.1806 r.; wprowadzała całkowity zakaz handlu z Anglią wszystkim państwom uznającym zwierzchnictwo Francji. Jej celem było zrujnowanie gospodarki angielskiej poprzez odcięcie jej od rynków zbytu.

c) bitwy:

- pod Jeną i Auersteadt (14.10.1806 r.) – pokonanie wojsk pruskich
- pod Iławą (8.02.1807) – z Prusami
- pod Friedlandem (14.06.1807) – klęska wojsk rosyjskich

d) zdobycze Francji:

- zajęcie całych Prus, w tym ziem polskich, aż po rzekę Niemen (granica z Rosją na mocy III rozbioru Polski 1795 r.)

e) traktaty pokojowe:

- 7.07.1807 – pokój w Tylży z Rosją i z Prusami – Prusy utraciły na rzecz Francji ziemie na zachód od Łaby (powstała Królestwo Wesfalii), ziemie II i III zaboru pruskiego (Powstało Księstwo Warszawskie). Rosja uzyskała obwód białostocki; zrzekła się Wysp Jońskich, zdobyłszy na terenie Dalmacji; zobowiązała się zerwać stosunki z Anglią i przyłączyć się do blokady kontynentalnej

Wojny 1808 – 1809

a) skierowane przeciwko V koalicji, która pokrzyżowała plany Napoleona w Hiszpanii (powstanie) i Portugalii, a także zaatakowała Bawarię, Wenecję, Księstwo Warszawskie.

b) celem było opanowanie sytuacji w Europie i przywrócenie status quo ante bellum

c) bitwy:

- kapitulacja armii francuskiej w Portugalii przed angielskim korpusem ekspedycyjnym (1808)
- pod Raszynem (19.04.1809) między armią Księstwa warszawskiego zaatakowanego przez Austrię; zwycięstwo armii Księstwa Warszawskiego
- pod Wagram (6.06.1809) Napoleon pokonał armię austriacką

d) traktaty pokojowe:

- 14.10.1809 – pokój w Schönbrunn z Austrią – Austria utraciła ziemie III zaboru na rzecz Księstwa Warszawskiego oraz ziemie nad Adriatykiem: Tyrol, Krainę, Triest; Rosja uzyskała obwód tarnopolski .

Kampania rosyjska 1812 – 1813

a) była skierowana przeciwko Rosji

b) celem było pokonanie i zdobycie Cesarstwa Rosyjskiego

c) bitwy:

- o Smoleńsk (17.08.1812)
- pod Borodino (5-7.09.1812) – bitwa nierozstrzygnięta
- Napoleon zajmuje bez walki opuszczoną Moskwę (wrzesień 1812)
- 19.10.1812 r. Napoleon nakazał odwrót

- klęska resztek Wielkiej Armii przy przeprawie przez rzekę Berezynę
- d) traktaty pokojowe – nie zostały podpisane; kampania rosyjska przekształciła się w ogólnoeuropejską wojnę przeciwko Napoleonowi i Francji.

Kampania 1813 – 1814

- a) była skierowana przeciwko VI koalicji
- b) celem było utrzymanie zdobytych uprzednio terenów, a w ostateczności obrona granic Francji
- c) bitwy:
- pod Vittoria (21.06.1813) zwycięstwo Wellingtona nad armią francuską wycofującą się z Hiszpanii
 - „bitwa narodów” pod Lipskiem (16-19.10.1813) – największa klęska Napoleona
 - kapitulacja Paryża (31.03.1814)
- d) 6.04.1814 – abdykacja Napoleona – zrzekł się tronu na rzecz Ludwika XVIII, otrzymał we władanie wyspę Elbę na Morzu Śródziemnym, cesarzowa Maria Luiza z synem Napoleonem II otrzymała księstwo Parmy.
- e) traktaty pokojowe:
- 30.05.1814 – pokój w Paryżu między Francją a Anglią, Austrią, Rosją i Prusami – Francja cofnie się do granic sprzed ekspansji z 1792 r.; Francja została zwolniona z odszkodowań wojennych; ostateczne warunki pokoju miały zostać ustalone na kongresie monarchów w Wiedniu, który miał rozpocząć się we wrześniu 1814 r.
 - układ paryski podpisują również: Szwecja 8.06.1814 r., Portugalia 12.06.1814 r. oraz Hiszpania 20.07.1814 r.

Sto dni Napoleona 1.03.1815 – 18.06.1815

- a) celem Napoleona była próba odzyskania władzy we Francji; napoleon zdawał sobie sprawę, że państwa koalicji się na to nie zgodzą dlatego chciał pokonać armie pruską i angielską stacjonującą w Belgii zanim dotrą do niej posiłki rosyjskie i austriackie
- b) przebieg:
- lądowanie Napoleona na południu Francji
 - pokonanie armii pruskiej w bitwie pod Ligny w Belgii
 - klęska Napoleona w bitwie pod Waterloo z wojskami angielsko – pruskimi (18.06.1815)
 - 22.06.1815 – druga abdykacja Napoleona. Napoleon I został zesłany na Wyspę św. Heleny, gdzie zmarł 5.05.1821 r.